

Poimintoja Helsingin Vanhankaupunginlahden v. 2015 pesimälinnuston seurantalaskennan tuloksista

Hannu Sarvanne

Tein kuluneena keväänä ja kesänä pesimälinnuston laskentoja Vanhankaupunginlahdella Helsingin kaupungin ympäristökeskuksen toimeksiannosta ja Suomen ympäristökeskuksen ohjeistuksella.

Vanhakaupunginlahden linnuston tilaa on seurattu vuosittain samoin menetelmin v. 1986 alkaen.

Laskennat käsittivät:

- Koko kosteikkoalueen kattavat kiertolaskennat (vesilinnut, kahlaajat ja lokkilinnut) (5 kertaa) sekä samalla reitillä tehdyt vesilintujen poikuelaskennat (3 kertaa)
- Hoitoniittyjen (Lammassaari ja Purolahti) kartoituslaskennat (5 kertaa)
- Yölaulajalaskennat (3 kertaa)
- Pikkutikkojen pesien etsintä
- Uhanalaisten ja harvalukuisten lajien havainnointi laskentojen ohessa ja laskentojen ulkopuolisina päivinä.

Seurasin lepäilijämäärien kehittymistä tekemällä varsinaisten kiertolaskentojen ulkopuolisia kiertolaskentoja maaliskuulta alkaen (Taulukko 1), jotta sain ajoitettua vesilintulaskennat eri lajien parimäärien selvittämisen kannalta parhaaseen mahdolliseen ajankohtaan, eivätkä muuttomatalla lepäilevät yksilöt kasvattaneet pesiviksi tulkittavien yksilöiden määrää.

Vesilintulaskentojen ohella seurasin myös lepäilevien kahlaajien määriä, erityisesti Purolahden, mutta myös Lammassaaren hoitoniityllä (Taulukko 2).

Joidenkin lajien parimäärien varmistaminen vaati varsinaisten laskentojen ulkopuolella tehtyä retkeilyä (esim. yölaulajat).

Pöntöissä pesivän lajiston (erityisesti, telkkä, uuttukyyhky ja kottarainen) selvitti Eero Haapanen, joka auttoi myös harmaahaikarayhdyskunnan seurannassa.

Tuloksissa on edustettuna vain osa lahden pesimälajeista, koska seurantalaskennoissa ei selvitetä kaikkien pesimäympäristöjen parimääriä (esim. suuri osa metsälajeista ja osa ruoikkolajeista puuttuvat). Koko Natura 2000 – alueen kattavat pesimälinnuston kartoitukset on tehty Suomen ympäristökeskuksen toimesta viimeksi v. 2004, 2007 ja 2012.

Saarilta ja niitä ympäröiviltä reunametsä- ja täyttömaa-alueilta huomioin vain uhanalaiset ja harvalukuiset pesimälajit. Harvalukuisia pesimälajeja sekä yölaulajia etsin myös kosteikkoaluetta laajemmalta alueelta, joka rajautui Viikintien, Herttoniemen metsäselänteen, Itäväylän, Hermannin rantatien ja Hämeentien väliin.

Säätila

Touko- ja kesäkuu olivat keskimääräistä viileämpiä (Hki Kaisaniemi, toukokuun keskilämpötila 9,3 °C/1981 – 2010 10,2 °C, kesäkuu 13,3 °C/14,6 °C) ja lämpimät etelävirtaukset jäivät puuttumaan. Sademäärä oli toukokuussa normaalin rajoissa, mutta kesäkuussa satoi hieman normaalia enemmän (Hki Kaisaniemi kesäkuu 89 mm/ 1981 – 2010 57 mm). Merivesi pysytteli lähes yhtäjaksoisesti n. 10 – 20 cm teoreettista keskiveden korkeutta korkeammalla huhtikuun puolivälistä heinäkuun loppuun. Sangen tuuliset säät yhdessä vedenpinnan nousun kanssa (n. 40 cm normaalitasosta 13. toukokuuta ja kesäkuun vaihteessa) tuhosivat etenkin silkkiuikun ja nokikanan, mutta myös joidenkin hoitoniityllä pesivien kahlaajien pesiä.

Koska kevät oli varhainen (lahti vapaa jäistä 21.3) ja eteni ilman takatalvia, tein ensimmäisen kiertolaskennan poikkeuksellisen aikaisin. Varhaisen kevään vuoksi monet vesilintupoikueet kuoriutuivat viikkoa tai kahta normaalia aiemmin, joten aloitin myös poikuelaskennat n. viikkoa aiemmin kuin ”normaalikeväänä”.

Vuoden 2015 parimäärät/reviirit (suluissa v. 2013 ja v. 2014)

Vesilinnut

Sinisorsa 110 (61, 123), haapana 17 (12, 16), tavi 18 (7, 14), lapasorsa 5 (7, 8), harmaasorsa 3 (1, 2), heinätavi 3 (1, 3), isokoskelo 3 (2, 3), tukkakoskelo, 2 (1, 1), telkkä 38 (34, 37), tukkasotka 1 (3, 2), silkkiuikku 44 (45, 46), laulujoutsen 1 (0, 1), kyhmyjoutsen 6 (6, 7), kanadanhanhi 4 (0, 2), merihanhi 2 (0, 0), nokikana 38 (21, 39).

Vesilintulajeja pesi 16 (kun rantakanoihin kuuluva nokikana lasketaan mukaan), mikä on eniten v. 1986 alkaneissa seurantalaskennoissa (v. 2014 15). Merihanhi pesi ensimmäistä kertaa Vanhankaupunginlahdella ja heti kahden parin voimalla. Laulujoutsen (1 pari) ja kanadanhanhi (4 paria) pesivät ensimmäisen kerran viime vuonna. Vuosina 2012 ja 2013 pesineen, mutta pitkään lajistosta puuttuneen punasotkan pesintä ei tänä vuonna varmistunut, mutta pesintä oli mahdollinen.

Kolmen lajin parimäärä väheni v. 2014 verrattuna (lapasorsa, tukkasotka, kyhmyjoutsen). Myös vesilintujen kokonaisparimäärä (295) väheni hieman viime vuodesta (305), jolloin pareja oli eniten sitten v.

1992. Vuosina 2010 – 2013 parimäärä vaihteli 183 – 233 välillä (suurin osa vesilinnuston kokonaisparimäärän vaihtelusta selittyy sinisorsan runsauden vaihtelulla).

Sinisorsien parimäärissä on havaittavissa selvää kasvua vuosiin 2010 – 2013 nähden (jolloin sinisorsien parimäärät 61 – 84).

Tavin runsastuminen jatkui ja parimäärä näyttää palanneen muutaman vuoden takaiselle tasolle (v. 2012 – v. 2013 7 paria, kun taas v. 2009 – v. 2011 12 – 18 paria).

Lapasorsan hienoinen väheneminen voi johtua laskenta-ajankohdan sateisista ja tuulisista sääoloista, jolloin lapasorsia oli vähän näkyvillä. Laskennan jälkeisten päivien lapasorsamäärät viittaavat parimäärän pysyneen ennallaan, mutta on myös mahdollista, että lahdelle oli jo saapunut vieraita koiraita alueen ulkopuolelta.

Telkkäpareja oli 38, kun parimääräksi tulkitaan aloitettujen pesintöjen määrä (pönttöön munittu). Telkkänaarailla on kuitenkin tapana munia useampaan pönttöön, vaikka naaraat eivät itse aikoisikaan hautoa niitä (loispesintää) – tällaiset pesät jäävät usein vaille varsinaista emoa, mutta osaa näistäkin pesistä voidaan hautoa. Tänä vuonna haudonta ei alkanut kymmenessä pöntössä, joten minimimäärä pareja olisi 28.

Nokikana oli lähes yhtä lukuisa kuin edellisenä vuonna, jolloin niitä pesi enemmän kuin yhtenäkkään seurantalaskentavuonna. Parimäärä on kasvanut ilahduttavasti v. 2013 notkahduksen jälkeen ja laji oli myös runsaampi kuin edellisinä hyvinä vuosina v. 2011 ja v. 2012 (33 ja 34 paria).

Toisin kuin v. 2013 ja v. 2014 silkkiuikuille ei ollut tarjolla ylivuotisten ruokojen peittämiä ruokosaarekkeita pesäpaikoiksi Kivinokan pohjoisrannalla ja Saunalahden edustalla (v. 2014 pesi kahdella saarekkeella 34 paria). Aallokko oli huuhtonut ruokokatteen ennen pesimäkauden alkua pois, joten silkkiuikut joutuivat rakentamaan pesänsä vähemmän tukeville alustoille ja katteen puuttuessa lähemmäs vedenpintaa. Silkkiuikkuja pesi kuitenkin Kivinokan – Saunalahden alueella edelliseen vuoteen verrattuna lähes yhtä paljon, kuten koko lahdella.

Kahlaajat

Punajalkaviklo 4 (2, 3): Purolahti eteläosa 1 pari, Purolahti pohjoisosa(tulvaniitty)/Etu-Viikin pellot 2 paria sekä Lammassaaren hoitoniitty 1 pari. Pikkutylli 8 (3, 4): Purolahti eteläosa 1, Purolahti pohjoisosa(tulvaniitty) 2, Lammassaaren hoitoniitty 1, Kyläsaari 1, Fastholman lumenkaatopaikka 3. Tylli 1 (0, 0): Purolahti eteläosa. Töyhtöhyyppä 27 (15, 23): Hoitoniityillä yhteensä 7 paria (v. 2013 2 ja v. 2014 5): Lammassaaren hoitoniitty 2, Purolahti eteläosa 2, Purolahti pohjoisosa (tulvaniitty) 3. Lisäksi Etu-Viikin pelloilla 20 paria (v. 2013 13 ja v. 2014 18): navetan edustan pellot 15 paria (8, 11) Kotiniitty 2 paria (5, 6), Gardenian pelto 3 (0, 1). Rantasipi 9 (7, 10): Kivinokan länsikärki, Kivinokan pohjoisranta, Fastholma, Mölylä/Purolahti, Hakalanniemen eteläranta, Klobben, Lammassaari, Pornaistenniemi/Verkatehtaanpuisto,

Kyläsaari. Lehtokurppa 2 (1, 2), reviiirit: Saunalahti – Fastholma – Mölylä sekä Pornaistenniemi – Lammassaari (– Hakalanniemi?). Meriharakka 2 (0, 2): Kyläsaari, Arabianranta. Taivaanvuohi 9 (5, 8): Lammassaaren hoitoniitty 2, Pornaistenniemi – Lammassaari 3, Säynäslahti 1, Purolahti 2, Ryönälahti 1 pari.

Lokkilinnut

Seuranta-alueelta ei löytynyt lokkilintujen pesiä. Yksi kalalokki viihtyi hautoma-asennossa Lammassaaren hoitoniityn vesirajassa korkealla heinätuppaalla 27. – 28.5. Alueen reunoilla pesinee jokunen pari selkälokkeja (Kyläsaari, Arabianranta, Viikin vanha puhdistamo (?)) sekä kalalokkeja joitain pareja (Arabianranta). Kaksi juuri pesästä lähtenyt kalalokki kerjasi 25.6 ruokaa Arabianrannassa ja 25 nuorta 8.7 samalla paikalla.

Leposaaren SW-puolen luodolla, seuranta-alueen välittömässä läheisyydessä, on pieni lapintiirakolonia. Ero Haapanen kävi luodolla 13.6, jolloin paikalla oli 17 lapintiiraa, mutta vain 3 munapesää (v. 2014 luodolla 10 hautovaa (Ero Haapanen)). Koko kevään korkealla pysytellyt vesi lienee huuhtonut munia useampaan otteeseen matalalta luodolta veteen.

Vanhankaupunginlahdella ruokailee runsaasti kalatiiroja sekä naurulokkeja, joista suuri osa pesinee Kulosaaren/Mustikkamaan/Korkeasaaren ympäristön luodoilla.

Hoitoniittyjen varpuslinnut

Niittykirvinen 22 (10, 19): Lammassaari 15 (7, 15), Purolahti 7 (3, 4). Västäräkki 1 (1, 2) : Lammassaari 1 (1). Keltävästäräkki 4 (6, 11): Lammassaari 2 (5, 9), Purolahti 2 (1, 2). Sitruunavästäräkki 0 (3, 2) – kuitenkin yksi pari pesi Pornaistenniemen ja Lammassaaren välisen pitkospuupolun Pornaistenniemen päässä, katselulavan ja rannan välisessä ruoikossa. Kiuru 1 (2, 3): Purolahti (tulvaniitty). Pensastasku 1 (2, 2): Purolahti (tulvaniitty). Pikkulepinkäinen 1 (1, 1): Purolahti (tulvaniitty). Ruokokerttunen 8 (30, 22): Lammassaari 1 (8, 4), Purolahti 7 (22, 18). Pajusirkku 10 (19, 17): Lammassaari 3 (4, 5), Purolahti 7 (15, 12). Punavarpuunen 2 (3, 4): Purolahti 2 (3, 3). Pensaskerttu 3 (2, 2): Purolahti (tulvaniitty). Pajulintu 2 (1, 3): Purolahti (tulvaniitty). Kottarainen 3 (2, 1): Lammassaari 2 (2, 1), Purolahti 1 (0, 0). Sinitiainen 1 (1, 2): Purolahti 1 (0, 1). Talitiainen 1 (2, 2): Lammassaari (1, 1). Peippo 3 (3, 2): Lammassaari 1 (2, 2), Purolahti 2 (1, 0).

Rantakanat ja yölaulajat

Luhtakana 24 (4, 5): Säynäslahti – Pornaistenniemen ja Keinumäen lampareet 19 reviiiriä, Lammassaaren pitkosten varsi 2, Purolahti 2, Saunalahti 1. Luhtahuitti 10 (1, 2): Säynäslahti – Pornaistenniemen ja

Keinumäen lampareet 7, Purolahti 3. Ruisräökkä 1 (1, 1): Lammassaaren pitkosten Lammassaaren pään ruoikko. Kaulushaikara 1 (1, 3): Pornaistenniemen lampareet. Rastaskerttunen 6 (8, 9): Saunalahti 3, Purolahti 1, Pornaistenniemen lampareet 2. Viitakerttunen 17 (30, 30): tasaisesti seuranta-alueen puoliavoimissa pensaikoissa. Luhtakerttunen 12 (10, 13): erityisesti Pornaistenniemen ja Lammassaaren välisen ruoikon pajukoissa (5 laulavaa). Ruokosirkkalintu 1 (1, 0): Pornaistenniemen takalampare. Satakieli 48 (69, 56): tiheimmillään Pornaistenniemessä, jossa 9 reviiriä ja Kivinokan etelärannalla, jossa 10 reviiriä.

Petolinnut

Kanahaukka pesi ja sai yhden poikasen, joka rengastettiin 29.6 (Tapio Solonen). Lehtopöllö pesi tuntemattomassa paikassa lahden itärannalla: huhtikuun puolestavälistä alkaen tavattiin Fastholmassa viisi poikasta. Sarvipöllö pesi Lammassaassa sekä Pornaistenniemessä. Pornaistenniemen pari sai ainakin kolme poikasta. Lammassaaren pesässä näkyi 7.7 kaksi poikasta (Eero Haapanen).

Nuolihaukan pesintää ei tänä vuonna todettu Vanhankaupunginlahden alueella. Aikuisia lintuja näkyi läpi kesän lahdella.

Muita huomionarvoisia lajeja

Uuttukyyhky

27 aloitettua pesintää uutuissa toukokuun 1. tarkastuskierroksessa (Eero Haapanen) (sekä v. 2013 että v. 2014 33).

Alueen 118 pönttöä tarkastettiin kauden aikana kolme, osa neljä kertaa pesinnän seuraamiseksi. Kyyhkyjen käytössä oli 50 pönttöä (Kuusiluoto 15 käytössä olevaa pönttöä, Lammassaari 6, Klobben 4, Pornaistenniemi 8, Hakala 3, Viikin peltosaarekkeet 10, Mölylä 1, Fastholma 2, Kivinokka 1. Aloitettuja pesintöjä oli 82. Onnistuneita pesintöjä oli 51, joista poikasia lähti 89. Kuusiluoto tuotti kolmasosan poikasista, 31 lentopoikasta. Kahdessa pöntössä pesittiin kolme onnistunutta pesintää.

Elokuussa mahdollisesti näätä tyhjensi Kuusiluodossa 10 pesää. Elo – syyskuussa emolintuja joutui saaliiksi Kuusiluodon pöntöissä 2, sekä yksi Lammassaassa ja yksi Pornaistenniemessä. Sitä ennen tai muualla ei petojen aiheuttamia pesätappioita varmistettu. Toukokuussa oli kolme tuntemattomasta syystä kuollutta kyyhkyä pesissä. Kyyhkyt olivat melko keskittyneitä määrättyille paikoille. Tyhjiksi jääneet pöntöt keskittyivät metsäalueille, etenkin Mölylään ja Kivinokkaan.

Harmaahaikara

Klobbenin koloniassa n. 35 asuttua pesää (v. 2013 22 ja v. 2014 26) (Eero Haapanen). Asuttujen pesien tarkkaa määrää ei pysty enää pesimäaikaan näkemään Mölylän kalliolta tai muulta tähytyspaikalta, sillä lehvästö peittää osan pesistä jo varhain. Lisäksi uudet pesät peittävät vanhoja pesiä taakseen. Eero

Haapanen kävi Klobbenilla 6.9 ja laski puissa 36 risupesää ja kaksi pudonnutta. Jos haluaisi varmuudella selvittää montako pesää on asuttu, pitäisi saarella käydä kesäkuun alussa, mutta häiriö pesinnälle olisi silloin suuri – poikasia saattaisi esim. hädissään pudota pesistä.

Kun katsoin koloniaa Mölylän kalliolta pienten poikasten aikaan, näkyi kaikissa näkyvissä olevissa 27 pesässä joko emo ja/tai poikasia (tosin parissa pesässä näkyi vuoden ikäinen haikara asettelemassa oksia – harmaahaikarat pesivät ensimmäisen kerran yleensä vasta toisena vuonna (3 kv), mutta poikkeuksia on). Oletus on, että lähes kaikissa valmiissa pesissä pesittiin tai oli ainakin pesintäyrytys.

Suurimmat määrät poikasia näin 22.6 (63 pesäpoikasta ja 3 juuri pesästä lähtenyt nuorta = 66) sekä 28.6 (53 pesäpoikasta ja 20 juuri pesästä lähtenyt nuorta = 73). Isot poikaset jättävät pesän ja siirtyvät läheisille oksille seisoskelemaan ja leyhyttelemään siipiään, joten myös näkymättömissä olleiden pesien poikasista ainakin osa tulee nähdä. Minimiarvio poikastuotosta olisi $73/35 = 2,1$ paria kohden. Todellisuudessa tuotanto lienee hieman suurempi, sillä ainakin muutamia nuoria oli 28.6 jo ehtinyt Klobbenilta esim. Saunalahdelle ja Lammassaaren hoitoniityn rantaan.

Vuonna 2013 poikastuotto oli 3,1 (69/22) ja v. 2014 2,3 (60/26). Poikasmäärä näyttäisi vähenevän, mutta poikasia on myös vaikeampi laskea kolonian kasvaessa.

Ensimmäiset poikaset näkyivät Klobbenin koloniassa 12. toukokuuta, jolloin yhdessä pesässä kaksi vasta kuoriutunutta. Haudonta-ajan ja poikasten iän huomioon ottaen haudonta oli alkanut huhtikuun puolivälissä. 28. toukokuuta poikasia näkyi jo 22. Poikasmäärä vaihteli pesissä yhdestä viiteen. 10. kesäkuuta pesissä näkyi 3 x 1, 6 x 2, 3 x 3 ja 7 x 4 poikasta. Suurin osa poikasista oli lähtenyt pesistä 8. heinäkuuta – jäljellä oli enää 18 poikasta, mutta vielä 14. heinäkuuta kolmessa pesässä oli 7 (3 + 3 + 1) aivan keskenkasvuista poikasta, joita emot kävivät ruokkimassa. Viimeiset 3 poikasta seisoivat kolmessa pesässä 6. elokuuta.

Kurki

Kurki yritti suurella todennäköisyydellä pesintää Lammassaaren hoitoniityllä. Pari oleskeli 12.4 lähtien aina heinäkuun alkuun tiiviisti hoitoniityn länsiosassa, Pornaistenniemen takalampareeseen rajoittuneella lätäkköisellä, n. 2 – 3 ha: n suuruisella alueella. Huhtikuussa ja vielä toukokuun alussa näkyi pelloilla kaksi kurkea, mutta olivatko ne hoitoniityn lintuja, ei ole varmaa (ainakin 22.5 oleskeli lahdella myös toinen kurkipari). Toukokuun edetessä hoitoniityn muissa osissa kuin länsireunan lätäkköalueella näkyi vain yksi kurki. Toukokuun lopulta, ruokojen saatua pituutta, kurkia oli vaikea havaita kasvillisuuden seasta, mutta silloin tällöin saattoi näkyä ruokailevan linnun pää, jollei koristeellisia höyheniä. Pari soidinteli ja kuulutti reviiiriään aktiivisesti, varsinkin pesintäkauden alkuvaiheessa, mutta tanssi niityllä vielä touko- kesäkuun vaihteessa. Tällöin näkyi, että toinen kurjista sulki siipisulkiensa voimakkaasti: käsisulat olivat hyvin lyhyet eikä lentäminen olisi ollut mahdollista. Tämän yksilön selkä oli myös selvästi ruskeampi kuin puolisolllaan, mikä antoi olettaa, että se oli sukinut selän puoleisiin höyheniinsä liejuista, ruosteenväristä vettä, niin kuin

pesivät kurjet tekevät piiloutuakseen hautoma-aikana. 24.6 käsisulat olivat kasvaneet tällä yksilöllä lähes täyteen mittaansa, mutta lento ei näyttänyt vielä onnistuvan. 25.6 jälkeen en havainnut kurkia enää lahdella. Jos kurjet yrittivät pesintää, poikasia ei vielä tänä vuonna lähtenyt maailmalle.

Vesilintujen pesinnän onnistuminen

Sinisorsan pesintä sujui viimeisimpiin vuosiin nähden hieman paremmin, mutta edelleen heikosti. Havaitsin poikuelaskennoissa eri poikueiksi tulkittuja kaikenikäisiä poikueita 21 (v. 2013 10 ja v. 2014 15).

Parimäärään suhteutettuna noin viidesosa pareista (19 %) sai tänä vuonna poikueen vesille (poikueita 21/pareja 110 = 0,19, kun täydellinen onnistuminen olisi 1,0). Vastaavasti v. 2013 10/61 = 0,16 ja v. 2014 15/123 = 0,12.

Varttuneita poikueita (n. neljän viikon ikään ehtineitä) näin 11 (v. 2013 6 ja v. 2014 7). Joka kymmenes pari sai siis poikueensa turvalliseen ikään (11/110 = 0,10), kun taas v. 2013 hieman tätä enemmän (8/61 = 0,13), mutta v. 2014 vain 6 % (7/123 = 0,06). Näin ollen puolet pienien poikasten poikueista menehtyi tänä vuonna ennen neljättä viikkoa.

Eri poikueiksi tulkittujen kaikkien poikueiden keskikoko oli 4,6, kun taas v. 2014 poikasia oli keskimäärin 5,2 ja v. 2013 vain 3,5. Isoja, pienten poikasten poikueita näkyy hieman ennen juhannusta alkavissa poikuelaskennoissa aina kovin vähän. Tämä antaisi olettaa, että sinisorsan poikasten hävikki on suurin pian kuoriutumisen jälkeen, luultavimmin ensimmäisenä kuoriutumisen jälkeisenä viikkona. Poikuehavainnoissa korostuvatkin varttuneet poikueet. Varttuneiden poikueiden keskikoko olikin lähellä kaikkien eri poikueiksi tulkittujen poikueiden keskikoko, eli 5,0 (v. 2014 4,9 ja 2013 3,7)

Aina löytyy kuitenkin emoja, jotka onnistuvat varjelemaan poikueensa lähes kokonaisuudessaan untuvikoista nuoruuteen. Johtuneeko emojen kokeneisuudesta vai siitä, missä päin Vanhankaupunginlahtea vastakuoriutuneet poikaset ovat lähteneet vesille vai kenties molemmista – menestyminen vaihdellee varmaankin eri puolilla lahtea. Joka tapauksessa tämän vuoden laskennoissa näkyi kaksi kahdeksan poikasen poikuetta, jotka olivat ehtineet lähes nuoruuspukuun: 28.6 tulvaniityllä ja 8.7 Kyläsaarella.

Sinisorsapoikueita lienee liikkunut Vanhankaupunginlahdella enemmän kuin mitä onnistuin havaitsemaan, sillä poikueita uiskentelee ruoikon reuna-alueiden lisäksi sen sokkeloissa, mistä niitä on vaikea havaita. Siitä huolimatta - vaikka poikueista jäisi puolet piiloon, olisi poikuemäärä aloitettuihin pesintöihin nähden pieni. Jos suuri osa sinisorsapoikueista menehtyy ensimmäisinä kuoriutumisen jälkeisinä vuorokausina, niin pesintöjä tuhoutunee paljon myös haudontavaiheessa.

Yhtenä merkittävänä syynä pesinnän epäonnistumiseen haudontavaiheessa on ihmisten aiheuttama tahaton häirintä. Rantametsiin poluilta poikkeavat ulkoilijat sekä vapaana tai pitkän taluttimen päässä juoksevat koirat pelottavat hautovan naaraan pesältä, jolloin aina tarkan variksen ei tarvitse kuin poimia munat suuhunsa, ja munia kadonnee myös minkkien, supikoirien ja kettujen toimesta). Pieniä poikasia

syövät sekä varikset että isot lokkilinnut. Yleisön valistus sekä hyvin hoidettu, mutta harva polkuverkosto taitavat olla parhaita keinoja haudonta-aikaisen häirinnän vähentämiseksi.

Syksyllä 2014 Purolahden hoitoniityllä tehdyn koneellisen niiton sekä sitä vapaaehtoisvoimin täydentäneen viikattein ja raivaussahoin tehdyn niiton tuloksena alueelle muodostui lätäkköinen, sorsapoikueiden oleskelulle edullinen alue. Erityisesti hoitoniityn pohjoisen puoleiselta osalta, tulvaniityltä, poikueita oli helppo laskea kuin lapsia lasten altaasta. Sinisorsan sekä muiden puolisukseltajatorsien poikasia näkyi hoitoniityllä 1.6 – 10.7 seuraavasti: sinisorsalla 1.6 – 22.6 kahdeksassa poikueessa 62 (3, 6, 7, 8, 8, 9, 10 ja 11), tavilla kolmessa poikueessa 13 (8, 4 ja 1 pull), lapasorsalla kahdessa poikueessa 15 (9 ja 6 pull) ja haapanalla yhdessä poikueessa 6 poikasta. Mainittakoon, että kolmessa 18.6 – 8.7 tehdyssä poikuelaskennassa sinisorsan poikasia näkyi koko Vanhankaupunginlahden alueella 144 (33a), mihin nähden tulvaniityn poikasmäärä ja poikuekoko on suuri, siitä huolimatta, että kuolema lienee verottanut myös tulvaniityn poikueita kesä – heinäkuun vaihteeseen eli poikuelaskentojen ajankohtaan mennessä. Lapasorsapoikueita ei näkynyt muualla kuin tulvaniityllä ja tavipoikueistakin kolme neljästä lahdella havaituista juuri hoitoniityllä (v. 2014 laskennoissa löytyi lahdelta vain yksi tavipoikue, eikä yhtään lapasorsapoikuetta).

Hoitoniitty keräsi sorsapoikueita ja lisäsi siten poikueiden havaittavuutta, mikä voi tietenkin olla syynä siihen, että sinisorsan pesintä vaikuttaisi menneen tänä vuonna hieman paremmin kuin parina edeltävänä vuonna. Ruokailumahdollisuuden lisäksi niitty oli myös ympäristönä turvallinen poikueille, sillä viitisentoista läheisyydessä pesivää töyhtöhyppää ajoi satunnaiset varikset välittömästi pois.

Haapanapoikueita näkyi tulvaniityn lisäksi Kyläsaarella 28.6 alkaen (2 pull), ja Pornaistenniemen etulampareella 30.6 alkaen (3 ja 8 pull). Yhteensä haapanan poikasia näkyi 19 neljässä poikueessa. Harmaasorsapoikueita näkyi kaksi, molemmat Pornaistenniemen etulampareella (28.6 – 8.7 8 pull ja 30.6 alkaen 1 pull).

Telkkien poikastuotto oli vielä sinisorsaa huonompi: 38 aloitettua pesintää tuotti vain neljä varttunutta poikuetta (v. 2013 10 ja v. 2014 3). Ennen poikuelaskentoja 21. – 28.5 näin Vanhankaupunginlahdella 56 untuvikkoa viidessä poikueessa (mm. 12 pull, 14 pull ja 16 pull), kun poikuelaskennoissa 18.6 – 8.7 erikäisiä poikasia näkyi ainoastaan 22 kahdeksassa poikueessa (v. 2013 10 ja v. 2014 4 poikuetta), joten poikasia häviää paljon varsinkin ensimmäisinä elinpäivinä. Kaikki isoiksi varttuneet poikaset viihtyivät joko lampareissa (Pornaistenniemen etulampare 2, Keinumäen lampare 1) tai Viikin vanhan puhdistamon altaalla (1 + 4).

Telkkäpoikueet näyttävät siis hupenevan pian vesille päästyään. Ainakin varisten olen nähnyt nappaavan pieniä telkänpoikia suoraan vedestä eikä voi unohtaa, että lahdella oleili vesilintujen poikasten kuoriutumisaikaan parisenkymmentä merilokkia ja lahdella esiintyy myös haukia.

Silkkiuikkujen poikuemäärä oli tavanomainen: 44 paria tuotti 12 eri poikueeksi tulkittua poikuetta (sekä v. 2013 että v. 2014 13 poikuetta), mutta varttuneita poikueita näkyi ainoastaan yksi ja siinäkin poikasia vain yksi (v. 2013 6 varttunutta poikuetta ja niissä 10 poikasta ja v. 2014 3 varttunutta poikuetta ja niissä 5 poikasta).

Vähäinen poikuelaskennoissa havaittujen isojen poikasten määrä johtui siitä, että enemmistö silkkiuikuista menetti ensimmäisen munapesänsä 13.5 vedennousussa ja kovassa aallokossa. Ja ikään kuin tämä ei olisi riittänyt, huuhto uusi vedennousu kesäkuun alkupäivinä ison osan uusintapesistä veteen. Uusintapesyeistä ei siis ehtinyt kehittyä isoja poikasia heinäkuun laskentaan (8.7) mennessä. Laskentojen jälkeen näkyi varttuneita poikasia jonkin verran, esim. 14.8 6 isoa poikasta neljässä poikueessa.

Osan silkkiuikkupareista on havaittu kuljettavan poikasensa ulommas merelle, pois Vanhankaupunginlahdelta, poikasten ollessa vielä melko pieniä – tästä syystä todellinen poikueiden ja varttuneiden poikueiden määrä voi olla hieman havaittua suurempi.

Nokikanan pesintä sujui huonommin kuin kahtena edellisenä vuonna. Poikueita näkyi vähän ja ne olivat pieniä. Havaitsin eri poikueita 11 (pareja 38 eli poikueita/pareja = 0,29) eli kolmasosa pareista sai poikueen vesille, kun taas v. 2014 havaitsin poikueita 31 eli peräti neljä viidestä sai poikueen vesille (pareja 39 eli poikueita/pareja = 0,79). Huonona nokikanavuonna v. 2013 vesillä näkyi ainoastaan 9 poikuetta, mutta pareja olikin vain 21 (poikueita/pareja = 0,49).

Eri poikueiksi tulkittujen poikueiden keskikoko oli 1,4 (v. 2013 2,6 ja v. 2014 2,5). Vedenpinnan nousu yhdessä voimakkaan aallokon kanssa 13. toukokuuta ja kesäkuun alussa tuhosi ilmeisesti ison osan nokikanan pesistä lahdella. Ensimmäisen tuhon jälkeen munittujen uusintapesyeiden poikasia näkyi lahdella juhannuksen jälkeen, kun taas vuosina, jolloin vedenpinnan vaihtelu on ollut vähäistä, poikueita on näkynyt jo toukokuun viimeisinä päivinä. Pornaistenniemen lampareilla poikueet ilmestyivätkin heti kesäkuun alussa, sillä siellä ei vesi myllertänyt.

Nokikanapoikueet olivat järjestään pieniä, enimmäkseen yhden tai kahden poikasen suuruisia, myös Pornaistenniemen lampareilla. Uusintapesyeisiin ei ehkä munittu yhtä paljon kuin ensimmäisiin, mutta miksi Pornaistenniemen poikueissa oli tänä vuonna niin vähän poikasia (4 x 1 ja 2 x 2 poikasta), kun tavallisesti lampareilla on näkynyt kolme tai neljä poikasta poikueessa (eivätkä lampareiden emot joutuneet tänäkään vuonna munimaan uusintapesyeitä)?

Varttuneita nokikanapoikueita näin 6 (v. 2014 14 ja v. 2013 2), ja kuten pienistä poikueista seuraa, näiden poikueiden keskikoko oli vain 1,2, kun taas v. 2014 2,4 (v. 2013 isojen poikasten poikueiden keskikoko oli 3,5, tosin poikueita oli vain 2).

Toisin kuin silkkiuikulla isojen poikasten poikueita ei näkynyt enempää poikuelaskentojen jälkeen.

Yleensä nokikana onnistuu pesinnässään Vanhankaupunginlahden vesilintulajeista parhaiten. Sekä haudonta- että poikasvaiheen tappiot ovat useimmiten pieniä. Pesäkummut ovat avoveden äärellä ja

turvassa ainakin ulkoilijoiden aiheuttamilta tahattomilta häiriöiltä, mutta vedennousu yhdessä voimakkaan aallokon kanssa näyttää pystyvän tuhoamaan munapesyeitä.

Kuusi kyhmyjoutsenparia tuotti kolme poikuetta: 7, 4 ja 2. Kolme pesintää jäi haudontavaiheessa kesken, kaikki 13.5 vedennousun jälkeen. Viimeinen poikueista kuoriutui vasta heinäkuun ensimmäisellä viikolla (2 pientä poikasta 14.7 Saunalahdella), mikä viittaa uusintapesyeeseen. Aiemmista vuosista poiketen kyhmyjoutsenpoikueita ei viimeistä poikuetta lukuun ottamatta näkynyt enää myöhemmin kesällä Vanhankaupunginlahdella. Ehkä syynä oli laulujoutsenpari, joka huhti – toukokuussa ajoi Purolahdelle ja Hakalanniemen edustan lahdelle eksyneet kyhmyjoutsenet aggressiivisesti pois. Toinen tämän parin laulujoutsenista tappoi varmuudella yhden, mutta mahdollisesti kaksi kyhmyjoutsenta keväällä.

Viime vuonna ensimmäistä kertaa Vanhankaupunginlahdella pesinyt, Klobbenin kannaksen länsireunaan pesänsä tuolloin rakentanut laulujoutsenpari pesi tänä vuonna Pornaistenniemen takalampareella, ilmeisesti kyhmyjoutsenen vanhalla pesäkummulla. Haudonta alkoi vappuna ja vielä 28.5 emo makasi tiiviisti pesässä. Ensimmäinen havainto poikueesta tehtiin 30.5 Pornaistenniemen etulampareella: 2ad 3pull (Mauri Karonen), mutta jo 2. kesäkuuta oli poikueesta enää yksi jäljellä. Poikanen ui Lammassaaren hoitoniityn edustalla emojensa seurassa vielä seuraavana päivänä, mutta 4. kesäkuuta alkaen lahdella tehtiin havaintoja vain pariskunnasta ilman poikasta.

Viime vuonna pari sai neljä poikasta. Haudonta alkoi tuolloin myöhemmin, toukokuun puolivälissä. Ensimmäinen havainto poikueesta tehtiin 17.6 ja viimeinen 23.6 (jolloin jäljellä 3 pull), mutta sen jälkeen vain emot.

Poikasten menehtymisen syy jää arvailujen varaan. Viime vuonna varisten nähtiin häiritsevän laulujoutsenen untuvikkoja Lammassaaren hoitoniityllä, ilman että yksin poikuettaan johdattanut emo pystyi estämään variksia.

Entä, jos merilokkien lisääntynyt läsnäolo olisikin laulujoutsenten poikasten katoamisen taustalla? Viimeisen kahden vuoden touko- kesäkuun kiertolaskennoissa merilokkeja on näkynyt yhä enemmän Vanhankaupunginlahdella. Esimerkiksi tämän vuoden vilkkaimpaan vesilintujen poikasten kuoriutumisaikaan tehdyissä laskennoissa merilokkeja oleskeli pääasiassa Lammassaaren hoitoniityn, Kyläsaaren ja Arabianrannan välisellä alueella enimmillään 18 ja v. 2014 17 etupäässä esiäikuista yksilöä, kun taas v. 2013 korkeintaan 7. Vastaavasti v. 2008 – 2010 laskennoissa merilokkeja näkyi enimmillään 6 – 8 yksilöä. Laulujoutsenen poikasen, saati paljon runsaampana esiintyvän valkoposkihanhen poikasen, nappaaminen käynee kookkaalta lokilta helposti. Mutta onko tästä VKL:lla havaintoja? Olisiko niin, että sisävesien lintuna laulujoutsen ei ole sopeutunut merilokkiin?

Kanadanhanhi pesi viime vuonna Vanhankaupunginlahdella ensimmäistä kertaa ja heti kahden parin voimin. Tänä vuonna parimäärä tuplaantui (Klobben 2 paria, Kokkoluoto 1 pari ja Lemmenlehto 1 pari). Kaikki saivat poikueensa vesille. Kokkoluodon poikue kuoriutui ensimmäisenä (14.5 6 vastakuoriutunutta poikasta) ja seuraava poikue näkyi 18.5, jolloin Purolahdella ui emojensa seurassa 3 pientä poikasta. 21.5 hautovia lintuja ei enää näkynyt, mutta sen sijaan kolme poikuetta: 4, 4 ja 2 pull – ehkä joku poikueista oli kokenut menetyksiä? Enimmillään poikasia näkyi 10. kesäkuuta, jolloin Lammassaaren hoitoniityllä ruokaili kahdeksan aikuisen kaitsemana 20 untuvikkoa – näistä osa saattoi olla Vanhankaupunginlahdelle muualta uineita.

Merihanhi pesi tänä vuonna ensimmäistä kertaa Vanhankaupunginlahdella, kahden parin voimin. Pesät sijaitsivat todennäköisesti Klobbenilla. Haudonta-aikana odotteli usein Klobbenin rantavesissä (sekä Hakalanniemen edustan lahdella että Purolahdella) yksinäinen merihanhi puolisoaan ruokailemaan. Ensimmäinen poikue, jossa 4 pull, näkyi 12.5 Purolahdella ja toinen, jossa 5 pull, uiskenteli 25.5 myöskin Purolahdella. Emot tuntuivat suosivan juuri Purolahtea ja siitä varsinkin Viikinojan suun osaa Purolahden hoitoniitystä poikasten ensimmäisinä elinviikkoina. Kerran näin merihanhiemojen kuljettavan poikueensa Lammassaaren hoitoniitylle ja Lemmenlehtoon. Kesäkuun puolella merihanhiperheet liikkuivat useimmiten yhdessä, ja monesti niitä näki ruokailemassa esim. Saunalahdella saakka. Molempien poikueiden poikaset selvisivät kokonaisuudessaan läpi poikasvaiheen aina nuoruuspukuun asti.

Kahlaajien pesinnästä

Lammassaaren hoitoniityllä pesintää yrittäneen kahden töyhtöhyyppäparin pesintä todennäköisesti epäonnistui, mahdollisesti alueella partioineen satapäisen varisparven tai niityllä useasti nähdyn ketun toimesta, ainakaan yhtään poikueeseen viittaavaa havaintoa en tehnyt.

Purolahden hoitoniittyjen töyhtöhyyppät joutuivat kaikki munimaan uusintapesyeet 13.5 vedennousun jälkeen. Tästä eteenpäin levittäytyi vesi useaan otteeseen niitylle, minkä seurauksena hautomisyriytyksiä alkoi ja loppui monta kertaa kesäkuun 4. päivään asti, jolloin viimeinen haudontayrityksistä alkoi.

Ensimmäiset pienet töyhtöhyyppän poikaset näkyivät Purolahden hoitoniityllä (tulvaniityllä) 23.5. Huomioon ottaen hieman alle kuukauden pituisen haudonta-ajan tämän pesyeen haudonta oli alkanut vajaata viikkoa ennen vappua. Kaikkein ensimmäiset poikaset näkyivät kuitenkin pelloilla: 12.5 navetan edustan laitumilla 4 pull ja 14.5 Gardenian pellolla 1 pull.

Havainnoin Purolahden hoitoniitylle ilmaantuvia, eri ikävaiheessa olevia poikueita toukokuun lopulta heinäkuun puoleenväliin. Tuona aikana hoitoniityllä saattoi yhtäaikaaisesti ruokailla sekä vastakuoriutuneita että lähes lentokykyisiä töyhtöhyyppän poikasia. Seuraamalla eri ikävaiheessa olevien poikasten esiintymistä pyrin estämään saman poikasen kahteen kertaan laskemisen. Kaikkiaan Purolahden hoitoniityn etelä- ja

pohjoisosassa näkyi 35 eri poikasta. Gardenian pelloilla näkyi 10 ja navetan edustan pelloilla 7 poikasta, eli Viikin hyppät tuottivat vähintään 52 poikasta.

Suurin osa tulvaniitylle tulleista poikasista lienee syntyjään tulvaniityn viereiseltä pelloilta. Purolahden etelä- ja pohjoisosan koneellinen niitto ja jyrshintä syksyllä 2014 näyttää luoneen töyhtöhyppän poikasille erinomaisen kasvu ympäristön.

Haudonta alkoi sekä laitumilla että kynnöspelloilla lähes samaan aikaan (14.4 hautoi laitumella yksi ja 15.4 kolme töyhtöhyppää, kun taas kynnöksillä näkyivät ensimmäiset kolme hautojaa 16.4) Suuri osa tulvaniityn viereiselle kynnöspellolle munituista pesyeistä tuhoutui haudonnan loppumetreillä toukokuun 14. – 15. päivänä toukotöiden yhteydessä (tällöin ensimmäisiä poikasia näkyi jo mm. laitumella). Useimmat hyppät munivat uuden pesyeen samalle pellolle, mutta muutama siirtyi Gardenian ja Kotiniityn pelloille.

Ruoikon levittäytyminen Lammassaaren hoitoniityn länsiosassa on vähentänyt töyhtöhyppälle soveliaista pesimäympäristöä. Yksin karja ei riitä estämään niityn länsiosan ruoikoitumista. Pesiviä pareja on selvästi vähemmän, kun tilannetta verrataan niityn viimeisintä koneellista niittoa (v. 2007) välittömästi seuranneeseen vuoteen (v. 2008 6 paria, mutta jo v. 2009 vain 3). Tämän jälkeen niityllä on yrittänyt pesintää 1 – 3 paria. Parimäärien vähentyessä töyhtöhyppät pystyvät huonommin puolustautumaan pesänryöstäjiä (mm. kettua ja varista) vastaan, kun joukkovoima puuttuu. Tämän voiman puuttuminen saattaa vaikuttaa myös muiden niityllä pesivien lintujen pesinnän onnistumiseen (mm. punajalkaviklo, pikkutylli, kirviset, keltavästäräkit). Pelottomasti hyökkäilevien pesivien töyhtöhyppien yhteispuolustusta niityllä voisikin verrata naurulokkikolonian vastaavaan vetisemmässä ympäristössä, tosin paljon pienemmässä mittakaavassa.

Pikkutyllin parimäärän kasvu johtuu osittain Fastholman lumenkaatopaikalle asettuneesta kolmesta parista. Koska talvi oli vähäluminen, oli lumenkaatopaikka jo varhain keväällä sovelias pikkutyllin pesintään. Toisaalta myös Purolahden hoitoniityn niiton vuoksi asettui niitylle pesimään aiempaa enemmän pikkutyyllejä, 3 paria (v. 2013 1 ja v. 2014 2). Purolahdella viihtyi suuri joukko pesimättömiä pikkutyyllejä läpi pesimäkauden: esim. 26.5 8 (6k2n), 28.5 11, 6.6 19 ja 12.6 16. Vaikutti siltä, että iso osa näistä oli koiraita. Poikasia tai nuoria näkyi seuraavasti: Fastholma 28.6 alkaen 5 (2 poikuetta), Purolahti 8.7 1 juv, Kyläsaari 13.7 3 pull.

Tylli yritti pitkästä aikaa pesintää Vanhankaupunginlahdella. Pari asettui Purolahden hoitoniityn eteläosaan 1. huhtikuuta ja soidinteli sekä hallitsi reviiriään aina 13.5 vedennousuun saakka, jonka jälkeen pesintään viittaavat havainnot loppuivat. Edellisen kerran tylli pesi Arabianrannassa ennen alueen rakentamista.

Muista kahlaajalajeista havaitsin poikasia punajalkaviklolla (4 vastakuoriutunutta poikasta 6.6 tulvaniityllä), taivaanvuohella (2 pientä poikasta 18.6 tulvaniityllä) meriharakalla (1 iso poikanen 18.6 Arabianrannassa sekä 2 nuorta emon seurassa 4.8 Kyläsaassa) sekä rantasipillä (3 nuorta emon seurassa 4.8 Kyläsaassa).

Sen lisäksi, että Purolahden hoitoniityllä pesi aiempia vuosia lukuisemmin kahlaajia, se houkutteli myös muuttomatalla olevia kahlaajia lepäilemään joukoittain (havaintoja yli kahdestakymmenestä lajista) ja tarjosi yleisölle ihmeteltävää läpi kevään ja kesän (Taulukko 2).

Hoitoniityn varpuslinnuista

Hoitoniityillä pesi varpuslintuja vähemmän kuin kahtena edellisenä vuonna: 63 paria 15:ä lajista, joista varsinaisia avomaan varpuslintuja (niittykirvinen, keltavästäräkki, västäräkki, kiuru) oli 28 paria. Vuonna 2013 pareja oli kaikkiaan 89 ja lajeja 17 (avomaan pareja 22), kun taas v. 2014 pareja oli 99 ja lajeja 20 (avomaan pareja 37). Kokonaisparimäärän pudotuksesta suurin osa selittyy Purolahden hoitoniityn niitolla, minkä jälkeen ruoikkolajeille (ruokokerttunen ja pajusirkku) oli tarjolla vähemmän pesimäympäristöä.

Niittykirvinen näyttää säilyttävän asemansa, jollei jopa runsastuvan hoitoniityillä, mutta keltavästäräkin alamäelle ei näy loppua – edes Purolahden niitto ei tuonut uusia pareja kosteikkoalueelle (peltoalueilla keltavästäräkkejä pesi sen sijaan samassa määrin kuin kahtena edellisenä vuonna, 6 paria (v. 2013 ja v. 2014 5). Keltavästäräkkejä pesi hoitoniityillä v. 2004 29, v. 2008 ja 2009 18 ja v. 2010 8 paria, joten suunta on selkeästi vähenevä. Vastaavina vuosina niittykirvisen parimäärä on vaihdellut 12 – 16 välillä.

Vaikka ruoikko on vähitellen vallannut entisiä asemiaan Lammassaaren hoitoniityn länsiosassa, se ei liene suurin syy keltavästäräkkien parimäärän laskuun, pikemmin suuri kuolleisuus muuttomatalla, erityisesti Afrikan talvehtimisalueilla.

Ruoikon levittäytyminen Lammassaaren hoitoniityn länsiosassa uhkaa kuitenkin vähentää avomaan linnuille soveliaista pesimäympäristöä. Myös Lemmenlehdon (= Ruohokarin) tervalepikko levittäytyy tuhansin, monin paikoin jo puoleentoista metriin yltävin taimin niitylle. Puutuneet lepän taimet eivät kelpaa karjalle. Koneellinen niitto hoitoniityn länsiosassa ja raivaussahan käyttö tervalepän leviämisen torjunnassa vähintään joka toinen vuosi olisi suositeltavaa.

Rantakanoista

Luhtakanan reviirimäärä oli suurin sitten v. 1996, jolloin Vanhankaupunginlahdella todettiin 25 reviiriä.

Vuoden 1996 poikkeuksellisen suuri parimäärä saattoi johtua puhdistettujen jätevesien valumisesta lahdelle loppusyksyllä ja talvella. Kylmän talven jälkeisenä keväänä Vanhankaupunginlahden sula-alueet olivat ainoa merkittävä sulan veden alue etelärannikolla, mikä saattoi houkutella muutolla olevia luhtakanoja jäämään tuolloin lahdelle.

Entä mikä sai luhtakanat asettumaan Vanhankaupunginlahdelle niin runsaina keväällä 2015? Pornaistenniemen, Säynäslahden ja Keinumäen välinen ruoikkoalue oli pitkälle toukokuun puoliväliin aiempiin vuosiin verrattuna poikkeuksellisen vetinen. Ruoikossa kävellessä saapas ei normaaliin tapaan uponnut mutaan, vaan tuntuma jalan alla oli kova: alla oli jäätä. Vähälumisena talvena ruoikon pohja todennäköisesti jäätynyt syväälle eivätkä sulamisvedet päässeet keväällä painumaan normaaliin tapaan sen läpi. Pystyssä säilynyt ruoikko esti myös tehokkaasti roudan sulamista ja veden haihtumista taivaalle. Ehkä luhtakanat kuin myös tavallista runsaammin esiintyneet luhtahuitit jättäytyivät vetisyyden vuoksi Vanhankaupunginlahdelle?

Liejukanalla oli huhtikuun puolivälistä alkaen reviiri Pornaistenniemen etulampareella. Vaikeasti havaittavan lajin nuorista yksilöistä tehtiin heinäkuun lopun ja elokuun lopun välisenä aikana havaintoja eri puolilla lahtea (Pornaistenniemen etulampare, Viikin vanha puhdistamo, Hakalanniemi). Osa nuorista yksilöistä voi olla muualta saapuneita, mutta on myös mahdollista, että jotkin niistä ovat syntyneet lahdella.

Uhanalaiset ja harvalukuiset seuranta-alueella pesivät lajit (lintudirektiivin liitteen I (D), v. 2010 uhanalaisluettelon (EN = erittäin uhanalainen, VU = vaarantunut, NT = silmälläpidettävä) sekä aiemman v. 2000 uhanalaisluettelon lajit (uhanalaisuusluokitus merkitty sulkuihin)). Vuoden 2013 ja 2014 parien/reviirien määrä ilmoitettu suluissa.

Laji	pareja/reviirejä
laulujoutsen D	1 (0, 1)
heinätavi VU	3 (1, 3)
tukkasotka VU	1 (3, 2)
tukkakoskelo NT	2 (1, 1)
isokoskelo NT	3 (2, 3)
ruisräikkä D	1 (1, 1)
kaulushaikara D	1 (1, 3)
luhtahuitti NT/D	10 (1, 2)
liejukana VU	1 (0, 1)
tylli NT	1 (0, 0)
punajalkaviklo NT	4 (2, 3)
rantasipi NT	9 (7, 10)

niittykirvinen NT	22 (10, 19) niityt (pesii myös pelloilla)
keltävästäräkki VU	4 (6, 11) niityt (pelloilla 6 (5, 5))
sitruunavästäräkki VU	1 (3, 2)
sirittäjä NT	n. 20 (10, 20)
tiltalti (VU)	2 (0, 1)
punavarpunen NT	n. 20 (20, 20)
käenpiika NT	2 (3, 2)
pikkutikka (VU)	7 (6, 6)
ruokosirkkalintu VU	1 (1, 0)
rastaskerttunen VU	6 (8, 9)
käki (NT)	2 (1, 1)
pensastasku (NT)	1 (2, 3)
kivitasku VU	6 (5, 8)
viiksitimali NT	5 (0, 2)
pikkulepinkäinen D	2 (2, 2)
kottarainen (NT)	26 (30, 31 (pöntöt, E. Haapanen))
varpunen (NT)	pesii, arvio parimäärästä 10 – 20 (10 – 20, 10 - 20)

Uhanalaiset/harvalukuiset lajit, jotka havaittiin pesimäaikaan sopivassa pesimäympäristössä, mutta pesintä ei todennäköinen:

ristisorsa VU, jouhisorsa VU, punasotka VU, haahka NT, pikku-uikku VU, ruskosuohaukka D, kurki D, kapustarinta D, lapinsirri VU, liro D, suokukko EN, pikkulokki D, huuhkaja NT/D, palokärki D, harmaapäätikka D, valkoselkätikka EN/D, törmäpääsky VU, virtävästäräkki VU, mustaleppälintu NT, pikkusieppo D, kuhankeittäjä NT, pussitiainen VU, nokkavarpunen (NT)

Uhanalaiset/harvalukuiset lajit, jotka ruokailivat pesimäaikaan säännöllisesti alueella:

valkoposkihanhi D, sääksi NT/D, merikotka VU, naurulokki NT, selkälokki VU, räyskä NT/D, kalatiira D, lapintiira D

Kattavampaa tietoa Vanhankaupunginlahden linnustonseurannasta löytyy Helsingin kaupungin ympäristökeskuksen julkaisusta (20/2013): Helsingin Vanhankaupunginlahden linnustonseuranta 2012. Vuosien 2000 – 2012 yhteenveto. Mikkola-Roos Markku; Rusanen Pekka; Lehikoinen Aleks; Haapanen Eero; Pynnönen Petro; Sarvanne Hannu. Yleisempää Viikki – tietoutta saa kirjasta: Mikkola – Roos M. & Yrjölä R. toim. 2000: Viikki – Helsingin Vanhankaupunginlahden historiaa ja luontoa, Tammi.

Taulukko 1. Joidenkin vesilintulajien kerääntymiä kolmen päivän jaksoissa Vanhankaupunginlahdella keväällä 2015. Taulukossa esitetty suurin jaksolla laskettu aikuisten määrä (suluissa yhteenlaskettu aikuisten ja poikasten määrä). bracan = kanadanhanhi, braleu = valkoposkihanhi, anapla = sinisorsa, anapen = haapana, anacre = tavi, anacly = lapasorsa, aytful = tukkasotka, buccla = telkkä, meralb = uivelo, mermer = isokoskelo, podcri = silkkiuikku

	bracan	braleu	anapla	anapen	anacre	anastr	anacly	aytful	buccla	meralb	mermer	podcri
1. – 3.3			69		3				11		8	
4. – 6.3	2								5			
7. – 9.3	19		181	2	5			3	27	3	31	
10. – 12.3	129			2	5				31	4	43	
13. – 15.3	131			2								
16. – 18.3	107			2					61	4	55	
19. – 21.3	138		190	2	8			13	45	8	109	
22. – 24.3	185		154					11		12	147	
25. – 27.3	200	1	156	6	7			7	23	16	86	
28. – 30.3	153	47										
31.3 – 2.4	105	82	147	47	43		2	9	42	56	54	
3. – 5.4												
6. – 8.4	50	132	344	41	127	2	4	14	42	50	62	6
9. – 11.4	54		204	28	142	2		4	36	26	138	8
12. – 14.4	20	99	115	41	303	2	11	4	35	17	186	22
15. – 17.4	44	136	130	23	311	2	8	3	25	15	216	27
18. – 20.4	29		129	26	264	2	8	17	29	21	324	31
21. – 23.4	10			70	505	2	8	74	27	21	225	
24. – 26.4	26	130	158	83	286	2	22	15	36	29	365	53
27. – 29.4	21	540	98	61	452	4	31	22	22	29	216	133
30.4 – 2.5												
3. – 5.5	11	804	153	54	125	14	19	62	63	3	41	101
6. – 8.5	10	2250	122(126)	40	125	7	14	52	45	2	45	97
9. – 11.5	9		134(145)		36	7						
12. – 14.5	21(27)	2119	130(149)	43	38	5	13	18	38		21	102
15. – 17.5												
18. – 20.5		1850										
21. – 23.5	23(33)	214	136(149)	22	19	11	7	3	42(56)		7	95
24. – 26.5	12(23)	74(85)				5						
27. – 29.5	13(19)	81(106)	127(158)	40	20	5		2	23(68)			99
30.5 – 1.6	16(30)	104(124)			24	9	9	1				
2. – 4.6				29		9	10	1				
5. – 7.6	14(31)	89(135)		37	34							
8. – 10.6	8(28)	166(258)		30	65	11	15	2				
11. – 13.6												
14. – 16.6		517										
17. – 19.6	5(17)	655(762)	94(129)	33	99	8	10	6	10(21)			
20. – 22.6		867(948)		39	157	9						
23. – 25.6		1432(1560)		31	318	20	20					
26. – 28.6	15(17)	1683(1803)	124(178)	32(37)	157(165)	39(47)	17		4 (23)			52(65)
29.6 – 1.7												
2. – 4.7												
5. – 7.7												
8. – 10.7	7	791(916)	124(156)	58(60)	153	43(51)		1				32(59)
11. – 13.7		380(456)			79							
14. – 16.7					76	32		1				

Ei laskentoja seuraavina ajankohtina: 3. – 5.4, 30.4 – 2.5, 5. – 17.5, 11. – 13.6 ja 29.6 – 7.7.

Taulukko 2. Joidenkin kahlaajalajien kerääntymiä kolmen päivän jaksoissa Vanhankaupunginlahdella v. 2015. Taulukossa esitetty kolmen päivän jaksolla suurin Purolahden ja Lammassaaren hoitoniityn aikuisten lintujen yhteisimmä (suluissa aikuisten ja nuorten yhteismäärä). Töyhtöhyypän luvuissa mukana peltojen linnut.

pikkutylli tylli töyhtöhyypä liro punajalkaviklo mustaviklo suokukko

1. – 3.3							
4. – 6.3		3					
7. – 9.3		9					
10. – 12.3		22					
13. – 15.3							
16. – 18.3		38					
19. – 21.3		46					
22. – 24.3		49					
25. – 27.3		51					
28. – 30.3		71					
31.3 – 2.4	2	105					
3.4 – 5.4							
6. – 8.4	2	89					
9. – 11.4	2	95					
12. – 14.4	2	3	78				
15. – 17.4	3	4	67	1			
18. – 20.4	4	2	63	1			
21. – 23.4	5	2	56	2			
24. – 26.4	14	2	49	4		3	
27. – 29.4	7	1	77	14	5	1	9
30.4 – 2.5	5				8	1	2
3.5 – 5.5	13		59	26		8	32
6. – 8.5	19	2	62	73	10	4	38
9. – 11.5	7	1	62(65)	65	7	3	15
12. – 14.5	11	9	60(64)	125	9	2	33
15. – 17.5							
18. – 20.5		10	69(71)	63	11	1	8
21. – 23.5	6	56	70(71)	27			26
24. – 26.5	13		63(70)	5	8		2
27. – 29.5	15	8	83(94)	1			4
30.5 – 1.6	9	2	83(90)		7		
2.6 – 4.6	12	13					
5. – 7.6	20	4		1	11(15)		
8. – 10.6	14	2	73(85)	2		12	1
11. – 13.6	16					13	4
14. – 16.6	13			8		16	12
17. – 19.6	17	4	40(45)	14	14(17)	23	31
20. – 22.6			72(87)	47	13	12	31
23. – 25.6	12		72(81)	36	11	5	73
26. – 28.6	15		113(132)	38	12	3	63
29.6 – 1.7							
2.7 – 4.7							
5. – 7.7							
8. – 10.7	11(12)		88(97)	79	(2)	1	29
11. – 13.7			201(210)	100			
14. – 16.7			310	26	1(3)		39

Ei laskentoja seuraavina ajankohtina: 3. – 5.4, 15. – 17.5 ja 29.6 – 7.7.